

Evaluating the role of the formation of small towns in the sustainable development of surrounding rural areas (Case study : Shavor city)

Efat Boshery ^{1*}

1. Department of Geography, Faculty of Earth Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Iran

Received Date: 30 March 2024 Accepted Date: 02 May 2024

Abstract

Background and Aim: By providing the necessary facilities and services in various economic, social, cultural, etc. sectors in small cities, these types of cities can develop their rural sphere of influence by stabilizing the rural population and attracting the surplus labor force of the villages. spatialize the population and services in the urban hierarchy system at the national and regional levels. This research was carried out with the aim of evaluating the role of the formation of small towns in the sustainable development of surrounding rural areas (case study of Shavor city).

Methods: According to the nature of the subject and the goals that are foreseen for it, it is descriptive-analytical and among applied researches. Statistical society, the population of Shahrshavor is 8833 people (Census 1395), the sample size is 368 people based on Cochran's formula. To analyze the data, spss software, T-test and Friedman's test were used. The findings show that the average economic index is (3.70), environmental physical index (3.77) and socio-cultural index (3.79). Also, based on the rating of the Friedman test, the status of access to medical and health services with an average of 3.89, access to educational centers with the average of 3.88 and the state of access to public libraries with an average of 3.85 were ranked first to third.

Findings and Conclusion The result is that the economic, physical, environmental, socio-cultural process has various components and criteria, and reaching the most favorable state requires the alignment and integration of all components and sustainability criteria. Master's degree in rural geography, rural development management.

Keywords: Evaluation small town sustainable development rural areas Shavor city.

* Corresponding Author: Email:

Cite this article: Boshery, E. (2024). Evaluating the role of the formation of small towns in the sustainable development of surrounding rural areas (Case study : Shavor city). *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*,5(1)160,-178.

شاپا: ۰۷۶۴-۲۷۸۳

دوره ۵، شماره ۱، شماره پیاپی ۱۵، بهار ۱۴۰۳

Journal Homepage <https://www.srds.ir/>

ارزیابی نقش شکل‌گیری شهرهای کوچک در توسعه پایدار نواحی روستایی پیرامون (مطالعه موردی شهر شاوور)

عفت بوشهری^{۱*}

۱. گروه جغرافیا، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید چمران اهواز، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۱۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۱۳

چکیده

زمینه و هدف: با فراهم ساختن امکانات و خدمات مورد نیاز در بخش‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و غیره در شهرهای کوچک، این نوع از شهرها با تثبیت جمعیت روستایی و جذب نیروی کار مازاد روستاها، می‌توانند باعث توسعه حوزه نفوذ روستایی خود شوند و تعادل‌های فضایی جمعیت و خدمات را در سیستم سلسله مراتب شهری در سطح ملی و ناحیه‌ای شوند. این پژوهش با هدف ارزیابی نقش شکل‌گیری شهرهای کوچک در توسعه پایدار نواحی روستایی پیرامون (مطالعه موردی شهر شاوور) انجام گرفت. روش بررسی: بنا به ماهیت موضوع و اهدافی که برای آن پیش‌بینی شده، از نوع توصیفی-تحلیلی و در زمره تحقیقات کاربردی است. جامعه آماری، جمعیت شهر شاوور ۸۸۳۳ نفر، حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۳۶۸ نفر می‌باشد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار *SPSS*، آزمون *T* و آزمون فریدمن استفاده شده است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: یافته‌های نشان می‌دهد میانگین شاخص اقتصادی (۳,۷۰)، شاخص کالبدی محیطی (۳,۷۷) و شاخص اجتماعی- فرهنگی (۳,۷۹) است. همچنین براساس رتبه‌بندی آزمون فریدمن وضعیت دسترسی به خدمات درمانی و بهداشتی با میانگین ۳,۸۹، دسترسی به مراکز آموزشی با میانگین ۳,۸۸ و وضعیت دسترسی به کتابخانه‌های عمومی با میانگین ۳,۸۵ در رتبه‌های اول تا سوم قرار گرفتند. نتیجه این که فرآیند اقتصادی، کالبدی محیطی، اجتماعی فرهنگی دارای مولفه‌ها و معیارهای مختلفی است که رسیدن به مطلوب‌ترین حالت آن نیازمند همسویی و یکپارچگی تمامی مولفه‌ها و معیارهای پایداری می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: ارزیابی، شهر کوچک، توسعه پایدار، نواحی روستایی، شهر شاوور.

* نویسنده مسئول: Email:

ارجاع به این مقاله: بوشهری، عفت. (۱۴۰۳). ارزیابی نقش شکل‌گیری شهرهای کوچک در توسعه پایدار نواحی روستایی پیرامون (مطالعه موردی شهر شاوور). فصلنامه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای، (۱۵)، ۱۷۸-۱۶۰.

مقدمه و بیان مسأله

در جهان امروز، شهرها به مکان اصلی سکونت و فعالیت و شهرنشینی به شیوه برتر زندگی تبدیل شده‌اند (بازوندی و شهبازی، ۱۳۹۳: ۳۴). ایده و موضوع مطالعه نقش و تأثیر شهرهای کوچک اولین بار توسط جانسون مطرح گردید که تقریباً جدیدترین موضوع در توسعه منطقه ای بود (Barean, 2009) بررسی‌های به عمل آمده در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که شهرهای کوچک در توسعه اجتماعی-اقتصادی کشورهای آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین اهمیت خاصی دارد، زیرا عرضه کارکردهای مختلف اجتماعی، اقتصادی و خدماتی در شهرهای کوچک از عوامل مهم توسعه ناحیه ای و ملی شناخته می‌شود (شکویی، ۱۳۷۳: ۴۱۴).

در کشورهای در حال رشد و همچنین کشور ما شهرهای بزرگ با عدم پیوستگی کامل با شهرهای میانی و کوچک، اکثر سطوح عالی خدماتی، اجتماعی و اقتصادی را گرفته‌اند و شهرهای کوچک و میانی با ارتباط ضعیف با جوامع پایین‌تر از خود به صورت فضاهای: پیرامونی، حاشیه‌ای و وابسته درآمد (زیاری و تقی اقدام، ۱۳۸۷: ۱۵) در صورتی که با توجه به شلوغی بیش از حد شهرهای بزرگ و مشکلات ناشی از آن و هزینه‌گزارا احداث شهرهای جدید در ایران و عدم موفقیت کامل آن‌ها و همچنین تقویت شهرهای اقماری که خود در دراز مدت منجر به تمرکزگرایی و فشار بیشتر بر مادر شهرها می‌شود، یکی از بهترین ایده‌ها، جهت تمرکز زدایی و توسعه‌ی همه‌ی مناطق کشور تقویت یک شبکه‌ی منظم شهری-روستایی است (سرابی و اسکندری ثانی، ۱۳۸۶: ۱۶۶) همچنین در صورت توجه به شهرهای کوچک مشکلات کمبود مسکن، بیکاری، ترافیک و غیره در شهرهای بزرگ که بیشتر به دلیل عدم توجه به عملکرد چنین شهرهایی است تا حدودی تعدیل خواهد شد (ابراهیم زاده و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۵۲) بنابراین در فرایند برنامه‌ریزی توسعه همه‌جانبه، تقویت و رشد شهرهای کوچک را نمی‌توان نادیده گرفت، زیرا این کانون‌ها امکانات و خدماتی را برای نواحی روستایی و پیرامونی خود ارائه می‌دهند و می‌توانند نقش بسزایی در توسعه داشته باشند. در حقیقت، این کانون‌ها اولین هسته‌های شهری و بلافاصله نقاط و نواحی روستایی قلمداد می‌شود و هرگونه تحرک و فعالیت در این کانون‌ها، در حلقه نخست و بی‌واسطه، حوزه‌های روستایی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین مطالعه روستاهای حوزه نفوذ با شهر نیز ضروری می‌باشد (لطفی و خادمی، ۱۳۸۹: ۵۱۸) به طوری که امروزه روند برنامه‌ها و مطالعه‌ها نیز تا حدودی به نفع این شهرها و روستا شهرها، تغییر یافته است و اکنون، یکی از وجوه مشخص سیاست‌های برنامه‌ریزی و عمران منطقه‌ای جهت‌گیری به سود این مراکز می‌باشد تا سیاست‌های عمدی جهت تمرکززدایی مکانی و حمایت از مراکز شهری متوسط، کوچک و نوپا پیگیری گردد (فنی، ۱۳۸۲: ۳۲) همچنین این شهرها با وجود نقاط قوت و فرصت‌های متنوع پیش‌رو، به لحاظ مدیریتی به ویژه در امور مالی با مشکلات زیادی (از جمله منابع مالی ناپایدار، ضعف نیروی انسانی و فنی و...) رو به رو هستند و از این رو، نیازمند مدیریت ویژه نیز می‌باشند (ایراندوست و امینی، ۱۳۹۰: ۹۱).

^۱- Small towns

^۲- Johnson

و توقعات شهروندان از شهرداری و مدیریت شهری بواسطه ارائه امکانات و خدمات شهری بالاتر رفته است. لذا سوال تحقیق اینگونه مطرح می‌شود: آیا شکل‌گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه پایدار نواحی روستایی پیرامون تاثیر گذار است؟

مبانی نظری

تعریف شهر^۱

تعریف جامعی از شهر که بتواند شامل کلیه ی شهرهای جهان باشد مشکل است، چرا که شهرها به سیستم های اقتصادی و اجتماعی همسان وابسته نبوده و نکات مشترکی بین آنها وجود ندارد تا مبنایی برای تعریف عام شمول شهرها باشد، بنابراین جغرافیدانان هر یک به دیدگاه خود شهر را تعریف کرده اند. به نظر ریشتفن^۲ شهر اجتماعی از انسانها در مکان معینی است که حیات عادی آنها از فعالیتهای غیر زراعی به ویژه از راه بازرگانی و صنعتی تامین می گردد (رضوانی، ۱۳۸۶: ۱۴).

تعریف شهر کوچک^۳

شاید مسأله و مشکل تعریف شهرهای کوچک به قدمت مشکل تعریف مفهوم شهر و شهرنشینی باشد. حتی مسأله تعریف شهرهای کوچک مشکل تر نیز هست. به این علت که اکثر کشورها حداقل به لحاظ اداری و رسمی، تعریف هایی برای مراکز شهری یا شهرک ها دارند. در حالی که، هیچ تعریفی برای مواردی هم چون مراکز شهری کوچک، متوسط و بزرگ وجود ندارد (Owusu, 2005: 21).

اصولاً در تعریف و تعیین شهر کوچک بیشتر بر اندازه جمعیتی تأکید می شود که از دلایل آن محدود بودن اطلاعات در مورد دیگر ویژگی ها و خصوصیات این شهرهاست. تعریف شهر کوچک در هر کشور و منطقه ای، با توجه به شرایط و مقتضیات جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی متفاوت است. منظور از شهرهای کوچک، شهرهایی است که کمتر از ۱۰ هزار نفر تا ۵۰ هزار نفر جمعیت دارد و دارای بعضی از کارکردهای شهری نظیر خرده فروشی، بازاریابی، بخش اداری محلی و مرکز حمل و نقل است (شکویی، ۱۳۸۵: ۴۱۴).

به صورت کلی شهر کوچک یک نوع اندازه، وسعت و ابعاد شهر را در ذهن متبادر می‌سازد که دارای مفهوم کمی است (صدر موسوی و طالب زاده، ۱۳۸۵: ۷۷) ولی بار کیفی نیز می‌تواند به آنها اضافه شود. (فنی، ۱۳۸۸: ۱۱) اصولاً در تعیین و تعریف شهر کوچک بیشتر بر اندازه جمعیتی تأکید می‌شود که از دلایل آن محدود بودن اطلاعات در مورد دیگر ویژگی‌ها و خصوصیات این شهرهاست. تعریف شهر کوچک در هر کشور و منطقه ای، با توجه به شرایط و مقتضیات جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی متفاوت است. (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۶: ۴۶) دنیس راند نیلی^۴ در تعریف خود از شهرهای کوچک که حاصل بررسی وی در مورد شهرهای مختلف جهان است معیار جمعیتی بین ۳۰ تا ۱۰۰ هزار نفر را برای تشخیص و

۱ City

۲ Fr. Von Richthofen.

۳ small town

۴ Rondinelli

تعیین آن به کار برده است. (صدر موسوی و طالب زاده، ۱۳۸۵: ۷۸) سازمان ملل متحد شهر کوچک را شهری با جمعیت ۲۵ تا ۵۰ هزار نفر جمعیت بدون در نظر گرفتن فعالیت و تولید و خدمات شهر دانسته است (حبیب، ۱۳۷۸: ۸۹).

توسعه پایدار

ریشه نگرش توسعه پایدار به نارضایتی از نتایج توسعه و رشد اجتماعی - اقتصادی در شهرها از منظر بوم‌شناختی (اکولوژی) بر می‌گردد (کریمی و توکلی‌نیا، ۱۳۸۸: ۸۱) در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ میلادی افزون بر اهمیت یافتن آلودگی‌های محیطی، این نکته نیز روشن شد که مشکلات محیطی به وجود آمده، ارتباط تنگاتنگی با نوع رابطه انسان و محیط پیرامون او دارد؛ بنابراین، پذیرفتن مدل‌های سنتی رشد و توسعه به زیر سؤال رفت (فرهودی، رهنمایی، و تیموری، ۱۳۹۰: ۹۰).

توسعه پایدار واژه‌ی جدیدی است که برای چالش‌سازگاری شکل و ساخت جامعه انسانی معاصر در چهارچوب پیشرفت آینده (توسعه) از طریق حمایت محیطی تعریف شده است، دوام و پایداری هر روستا در گرو پویایی و دوام اقتصاد آن است (ریاحی و نوری، ۱۳۹۳: ۱۱۳).

از دهه ۱۹۸۰ به بعد، توسعه پایدار به عنوان مفهوم اصلی و بنیادی در راهبرد حفاظت جهانی سازمان ملل و در گزارش برانت‌لند قرار گرفت. گزارش خانم برانت‌لند (۱۹۸۳)، توسعه پایدار را «توسعه‌ای که نیازهای نسل حاضر را بدون به خطر انداختن توانایی‌های آینده، برای برآوردن نیازهای خودشان» تعریف می‌کند، بیان نمود (فرهودی و همکاران، ۱۳۹۰: ۹۰) گزارش برانت‌لند، در واقع به نوعی ضرورت بازبینی در ارتباط با شیوه حاکمیت و زندگی را آشکار کرد. تحقق توسعه پایدار در ارتباط با فراگیری آن است. به عبارت دیگر، توسعه به شیوه‌ای صورت پذیرد که بتواند بخش‌های وسیعی از یک جامعه را بهره‌مند سازد. بنابراین، قبل از آنکه هر تصمیمی اتخاذ شود، نیاز است تا آثار آن بر جامعه، محیط و اقتصاد بررسی شود. همچنین، توجه به این نکته ضروری است که برنامه‌ها و کارهای اجرایی صورت گرفته در یک نقطه، علاوه بر آثار محلی خود، آثاری فرامحلی نیز خواهد داشت که بر روی سایر مناطق اثرگذار خواهد بود. علاوه بر این، تصمیماتی که در زمان حال صورت می‌گیرد، بر نسل‌های آتی نیز تأثیرگذار خواهد بود (Bredlid, 2009: 142).

تاکنون توافق عمومی که ابعاد مختلف توسعه پایدار را پوشش دهد و مورد توافق همه سیاستگذاران در مباحث توسعه پایدار باشد، صورت نپذیرفته است (Colantonio 2008: 3) با این وصف، تعریفی از توسعه پایدار که به نحوی مورد توافق اکثریت باشد، سه حوزه اصلی اقتصادی، اجتماعی و زیست - محیطی را در برمی‌گیرد؛ و در هر یک از این بخش‌ها، جامعه مشخصاتی دارد. برای مثال، از نظر اقتصادی: یک نظام اقتصادی پایدار قادر است کالا و خدماتی تولید کند که بدهی خارجی دولت را کاهش داده؛ از ایجاد وضعیتی نامتعادل بین بخش‌های مختلف اقتصادی، جلوگیری کند تا به تولیدات کشاورزی و صنعتی آسیب وارد نشود. از نظر محیط - زیست: یک نظام با محیط - زیست پایدار، باید بتواند از منابع حیاتی و استراتژیک حمایت و از بهره برداری بی‌رویه منابع تجدید ناپذیر جلوگیری نماید، و در نهایت، از کارکردهایی که به تخریب محیط - زیست منجر می‌شود، جلوگیری کند. از نظر اجتماعی: یک نظام اجتماعی پایدار باید بتواند به توزیع

برابر منابع و تساوی تسهیلات و خدمات اجتماعی، از قبیل: بهداشت، آموزش، برابری جنسی، پاسخگویی سیاسی و مشارکت دست یابد (مرصوسی، ۱۳۸۳: ۲۰).

نواحی روستایی^۱

نواحی روستایی از مهم‌ترین ارکان توسعه ملل مختلف به ویژه در کشورهای در حال توسعه هستند که با تولید مواد غذایی و دیگر مواد اولیه مورد نیاز جامعه، نقش کلیدی و مؤثری را در رسیدن جوامع به توسعه پایدار ایفا می‌کنند (United Nations, 2009:4). با این وجود شواهد نشان می‌دهد مناطق روستایی با چالش‌های متعددی از جمله ضعف ساختاری روستاها، مشکلات اقتصادی (Saeedi, 1998:93) نبود فرصت‌های شغلی، وجود بیکاری و همچنین فقر را می‌توان برشمرد که به مهاجرت‌های روستا شهری منجر شده و این امر مشکلاتی را هم برای شهرها و هم روستاها و در واقع، برای کل کشور فراهم آورده است (Dadvarkhani, 2011).

تعاملات ساختاری شهر و روستا

روابط بین شهر و روستا می‌تواند فراتر از حوزه نفوذ ناحیه‌ای شهری روستایی باشد (Metreix Institute, 2008:88) و باعث شکل‌گیری و انتقال تولید، درآمد، اشتغال و ثروت و جریان فضایی شامل جریان مردم، کالاها، پول، فناوری، دانش، اطلاعات و مواد زائد می‌شود (Akkoyunlu; 2015:20) عناصر گوناگون فرهنگی اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در ساختار عرصه‌های روستایی و شهری دخالت دارند و روابط موجود میان آن‌ها را نمی‌توان به سادگی در چارچوب‌های ذهنی و ازپیش تعیین شده بررسی کرد؛ اما از آنجا که مدل‌های نظری می‌توانند به شناخت جنبه‌های گوناگون روابط شهر و روستا و فعال‌سازی ذهن و درک بهتر آن‌ها کمک کنند، می‌توان این مدل‌ها را با توجه به قابلیت‌های خاص آن‌ها به کار گرفت (عباسی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۰۸) بنابراین تعاملات ساختاری شهرها بر روستاهای پیرامون را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد:

اول- الگوی محل مرکزی: که شامل روابط بین خانواده‌های روستایی و ارائه دهندگان کالاها و خدمات (خصوصی) در روستاها، شهرها و در نزدیکی شهرها است که روندی کلیدی برای افزایش مراکز در ردیف‌های بالاتر از سلسله‌مراتبی محل مرکزی، با توجه به افزایش تحرک مصرف‌کننده و کاهش هزینه‌های سفر در نظر گرفته شده است؛ زیرا مسافران برای خرید روزانه و هفتگی که اغلب نزدیک به محل کار یا به روز و نسبتاً در نزدیکی خانه است، بیشتر موجب تعاملات شهر و روستا در الگوی محل مرکزی می‌شود که اثرات آن بر مناطق روستایی به صورت توسعه جامع و داشتن جریان‌های رفت و آمد، دسترسی به کالا و دسترسی به اینترنت پرسرعت خواهد شد.

دوم- به نوعی از جایگزین کردن مبادلات کالاها و خدمات (خصوصی) بین کسب و کار در حومه شهر و در مناطق شهری مجاور دلالت دارد.

^۱- Rural areas

^۲- Neocolonialism

سوم- به انتشار دانش و نوآوری در بین کسب و کار شهری و روستایی مربوط می‌شود؛ بنابراین در سال‌های اخیر تغییرات کلیدی در هر دو (شهری و روستایی)، باعث تقویت روابط بین مناطق روستایی و مناطق شهری شده است. این درحالی است که بدون شک هنوز هم این حقیقت که صنایع روستایی مبتنی بر منابع (کشاورزی از پیش برجسته) تعامل با بازارهای شهری و منابع ورودی است، وجود دارد؛ بنابراین اغلب شرکت‌های کوچک و متوسط روستایی، شبکه‌های کسب و کار محلی ترانس دارند (Hedberg & Carmo, 2012:1) که موجب اتصال تأمین کنندگان و مشتریان، چه شهری چه روستایی، در هر فاصله‌ای می‌شوند. اهمیت روزافزون بخش تولیدی یا فعالیت‌های بخش خدماتی در اقتصاد روستایی، با هزینه‌های حمل و نقل کمتر، سبب شبکه‌های از راه دور مقرون به صرفه را نشان می‌دهد. البته این در طی واکنش به گرایش‌های جهانی سازی بوده است (Swyngedouw, 2004:27) که این خدمات عبارت انداز: تلاش برای حفظ بیشتر ارزش افزوده در اقتصاد محلی (روستایی) از طریق «زنجیره‌های کوتاه عرضه طرح تنوع محلی سازی» تأکید بر کیفیت، بازارهای طاقچه، که به عنوان منطقه اضافه شده، در نظر گرفته شده است (Winston, 2010:321) بنابراین بررسی رابطه شهر و روستا و تأثیرات فضایی آن بر سکونتگاه‌های منطقه از اعتبار علمی برخوردار است. این روابط می‌تواند دوجانبه و عادلانه بوده یا برعکس یک جانبه و باعث تسلط بر روستاها و منطقه بوده و رشد ناموزون شهرها و عقب ماندگی روستاها را باعث شود (علیزاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۳۲).

پیشینه پژوهش

کیوآتس سولتی (۲۰۱۱) در تحقیقی موانع و عوامل رشد شهرهای کوچک لهستان را بررسی کرده و اذعان داشت که فرصت توسعه کشور بستگی به وضعیت شهرهای کوچک دارد. وی توسعه یافتگی شهرهای کوچک را منوط به اقتصاد گردشگری، تفریح و استراحتگاه، زیرساخت‌های فنی توسعه یافته (عمدتاً مسکن)، بهداشت، آموزش، نقش فرهنگی، مجاورت با شهرهای بزرگ، فعالیت‌های اقتصادی و سیاست‌های حمایتی عام‌المنفعه دولت با تغییرات فضایی و تغییر در بازار محلی دانسته است.

ژنگ و همکاران (۲۰۱۶) در مقاله‌ای با عنوان "پایداری محله در بازسازی شهری: یک چارچوب ارزیابی"، چارچوبی برای ارزیابی پایداری محله به منظور حمایت از تصمیم‌گیری در مورد تمديد شهرها در شهرهای با تراکم بالا مانند هنگ کنگ پیشنهاد نموده‌اند. این چارچوب شامل دو جزء است: (۱) پایداری و شرایط ساختمان و (۲) ماتریس تصمیم‌گیری برای استراتژی‌های بازسازی شهری است و در واقع یک مطالعه موردی برای نشان دادن چگونگی استفاده از این چارچوب در فرآیند تصمیم‌گیری پروژه‌های بازسازی شهری می‌باشد.

یلدز و همکاران (۲۰۱۶) در مقاله‌ای با عنوان "ابزارهای ارزیابی پایداری همسایگی و تحلیل مقایسه‌ای از پنج ابزار ارزیابی مختلف"، از ابزارهای ارزیابی پایداری همسایگی (NSA) که ساختمان‌ها را با محیط‌هایشان و موضوعات مختلف

۱- globalising

۲- Kwiatek-Sołtys

۳- Zheng et al

۴- Yıldız et al

مانند جامعه، استفاده از زمین، حمل و نقل، آب، هوا، انرژی و تنوع زیستی را به طور کلی از لحاظ اقتصادی، محیط زیست و اجتماعی ارزیابی می‌کنند، استفاده نموده‌اند. هدف آنها معرفی ۵ ابزار (NSA) تشخیص تفاوت‌ها و شباهت‌ها در میان آنها از طریق مقایسه‌های مختلف و ارزیابی پایداری در واحدهای همسایگی ترکیه می‌باشد. که از پایداری نسبی برخوردارند.

کایا و دوکمیکا^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان توسعه سلسله مراتب شهری در سطح کشور و سطح منطقه در ترکیه، توزیع سلسله مراتبی گروه‌های مختلف اندازه شهر در سطح کشور و سطح منطقه بین سال‌های ۱۹۴۵ تا ۲۰۱۵ در ترکیه را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که توزیع سلسله مراتبی شهرهای مختلف با توجه به مناطق، شکاف گسترده‌ای را در رابطه با شهرنشینی بین شرق و غرب کشور را نشان می‌دهد.

بهسا و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی تعادل بخشی و توسعه منطقه‌ای در ایران با تاکید بر شهرهای کوچک، پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد توسعه و تقویت شهرهای کوچک توسعه منطقه‌ای را به دنبال دارد. در واقع این شهرها در صورت برخورداری از شرایط و امکانات لازم و با مدیریت و برنامه‌ریزی مناسب می‌توانند نقش مهمی در تعادل بخشی و توسعه منطقه‌ای ایفا نمایند.

میکانیکی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان "شهرهای کوچک و توسعه پایدار سکونتگاه‌های پیرامونی مورد: شهرخوسف" نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش که در چهار بعد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و بهداشتی صورت گرفت، نشان می‌دهد که شهر خوسف می‌تواند دارای نقش واسطه‌ای در ارائه خدمات به حوزه‌های نفوذ روستایی خود باشد و همچنین ارائه خدمات و امکانات از سوی شهر خوسف باعث ماندگاری جمعیت نواحی روستایی پیرامونی آن شده است.

رئیزی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش "نقش کارکردی شهرهای کوچک در توسعه شاخص‌های پایداری شهرهای حوزه نفوذ (مطالعه موردی: شهرستان نیکشهر)" نتایج اولویت‌بندی ابعاد توسعه اقتصادی و اجتماعی از نرم افزار Expert Choice نشان داد، در بین ابعاد توسعه به ترتیب بعد اقتصادی با وزن به دست آمده ۰/۵۵۰ بعد اجتماعی با وزن به دست آمده ۰/۴۵۰ رتبه اول و دوم را به خود اختصاص داده‌اند.

ایرانی هریس و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله‌ای با عنوان "نقش شهرهای کوچک در سازمان فضایی و توسعه منطقه‌ای (مورد مطالعه: استان آذربایجان شرقی) مدل‌های جمعیتی نشان می‌دهد که شهرهای کوچک استان از توان‌کشش‌پذیری جمعیتی برخوردار بوده است. همچنین مدل‌های اقتصادی حاکی از آن است که در بیشتر این شهرها بخش خدمات بیشترین میزان اشتغال را به خود اختصاص داده است و شهرهای کوچک استان در طی دوره ۱۳۸۵-۱۳۷۵ در بخش صنعت رشد نسبتاً بالایی را نشان می‌دهند.

شکری فیروزجاه و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان "تحلیل فضایی شهرهای کوچک شهرستان بابل بر اساس شاخص‌های زیست‌پذیری شهری" نتایج بدست آمده از مدل الکترون نشان می‌دهد که شهر امیرکلا با امتیاز (۵) بیشترین مطلوبیت و شهرهای خشروودی و زرگر محله با امتیاز (۵-) کمترین مطلوبیت زیست‌پذیری را نسبت به شهرهای دیگر داشته‌اند. یافته‌های آزمون T نشان دهنده مطلوبیت پایین زیست‌پذیری شهرهای مورد مطالعه در ابعاد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی بوده که بعد زیست‌محیطی کمترین مطلوبیت را داشته است.

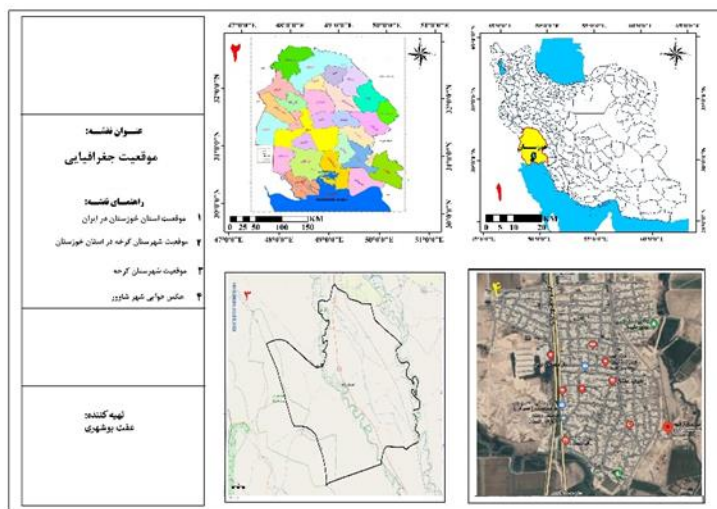
عزیزی و شمس (۱۴۰۰) در مقاله ای با عنوان "بررسی نقش شهرهای کوچک در تعادل بخشی جمعیت استان کرمانشاه (مطالعه موردی: شهرسرپل ذهاب)" بررسی سلسله مراتب شهری در استان نشان می دهد که در این استان نیز به مانند بیشتر استانهای کشور دارای شبکه شهری ناهمگون و نامتعادلی بوده است. شهر مورد مطالعه در این پژوهش شهر سرپل ذهاب بوده است که با نگاهی به تحولات جمعیتی و کالبدی اینگونه شهرها جهت رسیدن به سلسله مراتب شهری و فضایی بهینه، رعایت عدالت در توزیع امکانات و خدمات و همچنین ایجاد فرصت های یکسان برای شهرهای کوچک و متوسط استان از جمله شهر سرپل ذهاب ضرورت دارد.

روش پژوهش

این پژوهش بنا به ماهیت موضوع و اهدافی که برای آن پیش بینی شده، از نوع توصیفی تحلیلی و در زمره تحقیقات کاربردی است. جامعه آماری، جمعیت شهرشاورر ۸۸۳۳ نفر براساس سرشماری ۱۳۹۵ است. حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۳۶۸ نفر می باشد. نمونه گیری بصورت تصادفی به منظور تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پژوهش از شاخصه های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است. جهت تجزیه و تحلیل داده ها ابتدا از طریق نرم افزار *spss* شاخص های مورد نظر جهت آزمون فرضیه ها از آزمون T و آزمون فریدمن استفاده شده است.

محدوده مورد مطالعه معرفی

شهر شاورر در موقعیت جغرافیایی ۳۲ درجه و ۵۷ دقیقه شمالی و ۴۸ درجه و ۳۰ دقیقه شرقی واقع شده است. شاورر از شمال با شهرستانهای دزفول و اندیمشک، از شرق با شهرستان های شوشتر و گتوند، از غرب هم با شهرستان دشت آزدگان و از جنوب با شهرستان های اهواز و حمیدیه همسایگی دارد (ملکی و همکاران، ۱۳۹۶: ۸۴).

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه (نگارنده: ۱۴۰۳)

تجزیه و تحلیل داده‌ها

به نظر می‌رسد شکل‌گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های اقتصادی نواحی روستایی پیرامون تاثیر گذار باشد.

برای بررسی "تاثیرگذاری گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های اقتصادی" از ۶ گویه استفاده شده که چگونگی توزیع نسبی پاسخگویی به گویه‌ها این جدول (۱) آمده است. میانگین کل شاخص‌ها برابر (۳,۷۰) می‌باشد. دسترسی به بازار برای تهیه مواد مصرفی روزانه با میانگین ۳,۷۹، میزان دسترسی به بازار شهر شاوور برای فروش محصولات کشاورزی با میانگین ۳,۷۵ و وضعیت دسترسی و استفاده از مراکز خرید با میانگین ۳,۷۳ می‌باشند.

جدول ۱: تأثیرگذاری گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های اقتصادی

ردیف	گویه	میانگین
۱	تأثیر دسترسی به شغل	۳,۶۷
۲	دسترسی به بازار برای تهیه مواد مصرفی روزانه	۳,۷۹
۳	وضعیت دسترسی به بانک و موسسات مالی و اعتباری	۳,۷۰
۴	وضعیت دسترسی و استفاده از مراکز خرید	۳,۷۳
۵	تنوع فعالیتهای کشاورزی	۳,۶۱
۶	میزان دسترسی به بازار شهر شاوور برای فروش محصولات کشاورزی	۳,۷۵
	میانگین	۳,۷۰

به نظر می‌رسد شکل‌گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های کالبدی محیطی نواحی روستایی پیرامون تاثیر گذار باشد.

برای بررسی "تاثیرگذاری گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های کالبدی محیطی" از ۸ گویه استفاده شده که چگونگی توزیع نسبی پاسخگویی به گویه‌ها این جدول (۲) آمده است. میانگین کل شاخص‌ها برابر (۳,۷۷) می‌باشد. وضعیت دسترسی به خدمات درمانی و بهداشتی با میانگین ۳,۸۹، دسترسی به ادارات و سازمان‌های دولتی با میانگین ۳,۸۵ و میزان دسترسی به خدمات کشاورزی با میانگین ۳,۸۲ می‌باشند.

جدول ۲: تأثیرگذاری گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های کالبدی محیطی

ردیف	گویه	میانگین
۱	میزان دسترسی به مراکز تفریحی	۳,۶۵
۲	وضعیت دسترسی به خدمات درمانی و بهداشتی	۳,۸۹
۳	دسترسی به ادارات و سازمان‌های دولتی	۳,۸۵
۴	میزان دسترسی به خدمات کشاورزی	۳,۸۲
۵	وضعیت دسترسی به خدمات دامپزشکی	۳,۸۰
۶	دسترسی و بهبود شبکه‌های ارتباطی و حمل و نقل (راهها و حمل و)	۳,۷۷

	نقل عمومی)	
۳,۷۱	تأثیر بهبود کیفیت مصالح به کار رفته در مسکن روستایی	۷
۳,۶۷	تأثیر بهبود امکانات مسکن (آشپزخانه و حمام و...)	۸
۳,۷۷	میانگین کل	

به نظر می‌رسد ایجاد و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی نواحی روستایی پیرامون اثر گذار باشد.

برای بررسی "تأثیرگذاری گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی" از ۶ گویه استفاده شده که چگونگی توزیع نسبی پاسخگویی به گویه‌ها این جدول (۳) آمده است. میانگین کل شاخص‌ها برابر (۳,۷۹) می‌باشد. دسترسی به مراکز آموزشی با میانگین ۳,۸۸، وضعیت دسترسی به کتابخانه‌های عمومی با میانگین ۳,۸۵ و عدم تمایل مهاجرت به شهر با میانگین ۳,۸۱ می‌باشند.

جدول ۳: تأثیرگذاری گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی

ردیف	گویه	میانگین
۱	وضعیت دسترسی به خطوط تلفن و شبکه‌های اینترنت	۳,۷۷
۲	وضعیت دسترسی به مراکز ورزشی و سالن‌های ورزشی	۳,۷۴
۳	وضعیت دسترسی به روزنامه و مجلات	۳,۷۰
۴	وضعیت دسترسی به کتابخانه‌های عمومی	۳,۸۵
۵	دسترسی به مراکز آموزشی	۳,۸۸
۶	عدم تمایل مهاجرت به شهر	۳,۸۱
میانگین کل		۳,۷۹

رتبه بندی براساس آزمون فریدمن

جدول ۴: شاخص‌های آمار توصیفی آزمون غیرپارامتریک فریدمن شاخص‌های اقتصادی

گویه‌ها	میانگین	میانگین رتبه
دسترسی به بازار برای تهیه مواد مصرفی روزانه	۳,۷۹	۴,۰
میزان دسترسی به بازار شهر شاوور برای فروش محصولات کشاورزی	۳,۷۵	۳,۸۵
وضعیت دسترسی و استفاده از مراکز خرید	۳,۷۳	۳,۵۳
وضعیت دسترسی به بانک و موسسات مالی و اعتباری	۳,۷۰	۳,۴۱
تأثیر دسترسی به شغل	۳,۶۷	۳,۱۴
تنوع فعالیت‌های کشاورزی	۳,۶۱	۳,۰۱

با توجه به جدول ملاحظه می‌شود در بعد مولفه‌های اقتصادی دسترسی به بازار برای تهیه مواد مصرفی روزانه با میانگین ۳,۷۹، میزان دسترسی به بازار شهر شاور برای فروش محصولات کشاورزی با میانگین ۳,۷۵ و وضعیت دسترسی و استفاده از مراکز خرید با میانگین ۳,۷۳ می‌باشند.

جدول ۵: شاخص‌های آمار توصیفی آزمون غیرپارامتریک فریدمن شاخص‌های کالبدی

گوپه‌ها	میانگین	میانگین رتبه
وضعیت دسترسی به خدمات درمانی و بهداشتی	۳,۸۹	۵,۰۸
دسترسی به ادارات و سازمان‌های دولتی	۳,۸۵	۴,۸۱
میزان دسترسی به خدمات کشاورزی	۳,۸۲	۴,۷۷
وضعیت دسترسی به خدمات دامپزشکی	۳,۸۰	۴,۶۷
دسترسی و بهبود شبکه‌های ارتباطی و حمل و نقل (راه‌ها و حمل و نقل عمومی)	۳,۷۷	۴,۶۴
تأثیر بهبود کیفیت مصالح به کار رفته در مساکن روستایی	۳,۷۱	۴,۴۶
تأثیر بهبود امکانات مسکن (آشپزخانه و حمام و...)	۳,۶۷	۴,۱۸
میزان دسترسی به مراکز تفریحی	۳,۶۵	۳,۳۹

با توجه به جدول در بعد مولفه‌های کالبدی وضعیت دسترسی به خدمات درمانی و بهداشتی با میانگین ۳,۸۹، دسترسی به ادارات و سازمان‌های دولتی با میانگین ۳,۸۵ و میزان دسترسی به خدمات کشاورزی با میانگین ۳,۸۲ می‌باشند.

جدول ۶: شاخص‌های آمار توصیفی آزمون غیرپارامتریک فریدمن شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی

گوپه‌ها	میانگین	میانگین رتبه
دسترسی به مراکز آموزشی	۳,۸۸	۵,۲۵
وضعیت دسترسی به کتابخانه‌های عمومی	۳,۸۵	۵,۱۱
عدم تمایل مهاجرت به شهر	۳,۸۱	۴,۸۴
وضعیت دسترسی به خطوط تلفن و شبکه‌های اینترنت	۳,۷۷	۴,۷۶
وضعیت دسترسی به مراکز ورزشی و سالن‌های ورزشی	۳,۷۴	۴,۴۹
وضعیت دسترسی به روزنامه و مجلات	۳,۷۰	۴

در بعد شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی ملاحظه می‌شود دسترسی به مراکز آموزشی با میانگین ۳,۸۸، وضعیت دسترسی به کتابخانه‌های عمومی با میانگین ۳,۸۵ و عدم تمایل مهاجرت به شهر با میانگین ۳,۸۱ می‌باشند.

رتبه بندی کلی براساس آزمون فریدمن

با توجه اساس آزمون فریدمن، وضعیت دسترسی به خدمات درمانی و بهداشتی با میانگین ۳,۸۹ در رتبه اول، دسترسی به مراکز آموزشی با میانگین ۳,۸۸ در رتبه دوم و وضعیت دسترسی به کتابخانه های عمومی با میانگین ۸۵.۳ در رتبه سوم قرار می گیرند.

جدول ۷: رتبه‌بندی کلی بر اساس آزمون فریدمن

رتبه	میانگین	گویه ها
۱	۳,۸۹	وضعیت دسترسی به خدمات درمانی و بهداشتی
۲	۳,۸۸	دسترسی به مراکز آموزشی
۳	۳,۸۵	وضعیت دسترسی به کتابخانه های عمومی
۴	۳,۸۵	دسترسی به ادارات و سازمان های دولتی
۵	۳,۸۱	عدم تمایل مهاجرت به شهر
۶	۳,۸۲	میزان دسترسی به خدمات کشاورزی
۷	۳,۸۰	وضعیت دسترسی به خدمات دامپزشکی
۸	۳,۷۹	دسترسی به بازار برای تهیه ی مواد مصرفی روزانه
۹	۳,۷۷	دسترسی و بهبود شبکه های ارتباطی و حمل و نقل (راه ها و حمل و نقل عمومی)
۱۰	۳,۷۷	وضعیت دسترسی به خطوط تلفن و شبکه های اینترنت
۱۱	۳,۷۵	میزان دسترسی به بازار شهر شاوور برای فروش محصولات کشاورزی
۱۲	۳,۷۴	وضعیت دسترسی به مراکز ورزشی و سالن های ورزشی
۱۳	۳,۷۳	وضعیت دسترسی و استفاده از مراکز خرید
۱۴	۳,۷۱	تاثیر بهبود کیفیت مصالح به کار رفته در مسکن روستایی
۱۵	۳,۷۰	وضعیت دسترسی به بانک و موسسات مالی و اعتباری
۱۶	۳,۷۰	وضعیت دسترسی به روزنامه و مجلات
۱۷	۳,۶۷	تاثیر دسترسی به شغل
۱۸	۳,۶۷	تاثیر بهبود امکانات مسکن (آشپزخانه و حمام و...)
۱۹	۳,۶۵	میزان دسترسی به مراکز تفریحی
۲۰	۳,۶۱	تنوع فعالیتهای کشاورزی

آزمون فرضیه ها

۱- به نظر می رسد شکل گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص های اقتصادی نواحی روستایی پیرامون تاثیر گذار باشد.

برای بررسی "تاثیرگذاری گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص های اقتصادی" از ۶ گویه استفاده شده که چگونگی توزیع نسبی پاسخگویی به گویه ها این جدول (۱) آمده است. میانگین کل شاخص ها برابر (۳,۷۰) می باشد.

جدول ۸: نتایج آزمون T شکل گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص های اقتصادی

میانگین استاندارد ۳

متغیر	آزمون	مقدار آزمون R	سطح معنی داری	میانگین بدست آمده
شکل‌گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های اقتصادی	T	۰/۲۲۳۰	۰/۰۰۰	۳,۷۰

طبق جدول (۸) نتایج تحلیل T نمرات شاخص شکل‌گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های اقتصادی آمده است. با توجه به داده‌های جدول فوق چون مقدار p-value از $\alpha=0/05$ کوچکتر است، بنابراین تفاوت بین میانگین بدست آمده و میانگین جامعه در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار می‌باشد. با توجه به اینکه میانگین بدست آمده (۳,۷۰) بزرگتر از میانگین جامعه (۳) می‌باشد؛ فرضیه تایید می‌شود.

۲- به نظر می‌رسد شکل‌گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های کالبدی محیطی نواحی روستایی پیرامون تاثیر گذار باشد.

برای بررسی "تاثیرگذاری گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های کالبدی محیطی" از ۹ گویه استفاده شده که چگونگی توزیع نسبی پاسخگویی به گویه‌ها در جدول (۲) آمده است. میانگین کل شاخص‌ها برابر (۳,۷۷) می‌باشد.

جدول ۹: نتایج آزمون T تاثیرگذاری شکل‌گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های کالبدی محیطی

میانگین استاندارد ۳

متغیر	آزمون	مقدار آزمون R	سطح معنی داری	میانگین بدست آمده
تاثیرگذاری شکل‌گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های کالبدی محیطی	T	۰/۳۳۴	۰/۰۰۰	۳,۷۷

طبق جدول (۹) نتایج تحلیل T نمرات شاخص‌های تاثیرگذاری شکل‌گیری و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های کالبدی محیطی آمده است. با توجه به داده‌های جدول فوق چون مقدار p-value از $\alpha=0/05$ کوچکتر است، بنابراین تفاوت بین میانگین بدست آمده و میانگین جامعه در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار می‌باشد. با توجه به اینکه میانگین بدست آمده (۳,۷۷) بزرگتر از میانگین جامعه (۳) می‌باشد، فرضیه تایید می‌شود.

۳- به نظر می‌رسد ایجاد و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی نواحی روستایی پیرامون اثر گذار باشد.

برای بررسی "تاثیرگذاری گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص های اجتماعی و فرهنگی" از گویه استفاده شده که چگونگی توزیع نسبی پاسخگویی به گویه ها این جدول (۳) آمده است. میانگین کل شاخص ها برابر (۳,۷۹) می باشد.

جدول ۱۰: نتایج آزمون T تأثیرگذاری ایجاد و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص های اجتماعی و فرهنگی

میانگین استاندارد ۳

متغیر	آزمون	مقدار آزمون R	سطح معنی داری	میانگین بدست آمده
تاثیرگذاری ایجاد و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص های اجتماعی و فرهنگی	T	۰/۳۳۸	۰/۰۰۰	۳,۷۹

طبق جدول (۱۰) نتایج تحلیل T نمرات شاخص های تاثیرگذاری ایجاد و گسترش شهر شاوور در توسعه شاخص های اجتماعی و فرهنگی آمده است. با توجه به داده های جدول فوق چون مقدار p-value از $\alpha=0/05$ کوچکتر است، بنابراین تفاوت بین میانگین بدست آمده و میانگین جامعه در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار می باشد. با توجه به اینکه میانگین بدست آمده (۳,۷۹) بزرگتر از میانگین جامعه (۳) می باشد، فرضیه تایید می شود.

نتیجه گیری و پیشنهادها

به منظور ایجاد تعادل و توازن در الگوی توزیع جمعیت و عدم تمرکز استراتژی های مختلفی به کار گرفته شده که یکی از این استراتژی ها، توسعه شهرهای کوچک میباشد. شهرهای کوچک به عنوان مراکز قلمداد می شوند که نقش بسزایی در تقویت و توسعه نواحی روستایی دارند و در درازمدت منجر به ایجاد شرایطی می گردد که توان فعالیت های تولیدی را درون این نقاط شهری تقویت نموده و کل منطقه را تحت تأثیر عملکرد و نقش خود قرار میدهد. در عرصه کارکردها و زمینه های مختلف اقتصادی، اجتماعی به حوزه های محلی و به تبع آن کاهش مهاجرتها و تغییر جهت آنها از کانونهای شهری بزرگتر به کانونهای کوچکتر، راهبرد شهرهای کوچک میتواند یک محور اصلی در این زمینه موردبررسی واقع گردد. با تقویت شهرهای کوچک دسترسی به امکانات شغلی، تعلیم و تربیت و خدمات گوناگون در حوزه نفوذ موجب تحرک و توسعه اقتصادی و اجتماعی در ناحیه می شود.

براین اساس این پژوهش با هدف ارزیابی نقش شکل گیری شهرهای کوچک در توسعه پایدار نواحی روستایی پیرامون (مطالعه موردی شهر شاوور) انجام شد. در این پژوهش سه فرضیه مطرح شد که میانگین کل شاخص اقتصادی (۳,۷۰)، میانگین شاخص کالبدی محیطی برابر (۳,۷۷) و میانگین شاخص اجتماعی- فرهنگی (۳,۷۹) است. همچنین براساس رتبه بندی آزمون فریدمن وضعیت دسترسی به خدمات درمانی و بهداشتی با میانگین ۳,۸۹، دسترسی به مراکز آموزشی با میانگین ۳,۸۸ و وضعیت دسترسی به کتابخانه های عمومی با میانگین ۳,۸۵ در رتبه های اول تا سوم قرار گرفتند.

با توجه به آن چه گفته شد می‌توان نتیجه گرفت که فرآیند اقتصادی، کالبدی محیطی، اجتماعی فرهنگی دارای مولفه‌ها و معیارهای مختلفی است که رسیدن به مطلوب‌ترین حالت آن نیازمند همسویی و یکپارچگی تمامی مولفه‌ها و معیارهای پایداری می‌باشد. لذا با نگاه تک بعدی به این فرآیند نمی‌توان انتظار حاصل شدن نتایج مناسب و دلخواه را داشت، بلکه نیازمند نگاه همه جانبه و توجه به تمامی مولفه‌ها و معیارهای پایداری در نواحی روستایی می‌باشد.

یافته‌های این پژوهش در تبیین نقش شهر کوچک شاوور در توسعه روستاهای پیرامونی در محدوده شاخص‌های انتخابی محقق است که با توجه به یافته‌ها و پاسخ به سوالات تحقیق، شناخت بیشتری از وضعیت موجود در منطقه مورد مطالعه حاصل گردید. به همین منظور در راستای بهتر شدن عملکرد شهر شاوور و تأثیر گذاری بیشتر آن در توسعه روستاهای پیرامون پیشنهاداتی به شرح ذیل ارائه می‌گردد:

- ۱- گسترش امکانات و خدمات در مراکز شهری کوچک جهت جذب جمعیت بیشتر؛
- ۲- افزایش فرصت‌های شغلی و ایجاد تنوع شغلی؛
- ۳- توسعه و تقویت بخش کشاورزی و توسعه فعالیتها در سایر بخشها؛
- ۴- ایجاد صنایع کوچک و کارگاهها جهت فرآوری محصولات کشاورزی؛
- ۵- گسترش آموزش به کشاورزان و فعالان بخش کشاورزی در جهت پیشبرد فعالیت‌های غیر زراعی؛
- ۶- توجه ویژه به وضعیت بهداشتی روستاها و به کارگیری روش‌های جدید جهت دفن زباله و نگهداری دامها؛
- ۷- احداث مراکز رفاهی_ تفریحی مناسب؛
- ۸- ایجاد مجموعه فرهنگی، ورزشی و تفریح؛
- ۹- توسعه و تقویت امکانات و تأسیسات زیربنایی و رفع کمبودهای موجود از قبیل برق، گازرسانی به تمام نقاط، خدمات پستی و اینترنتی و رسیدگی به وضعیت راه‌ها و آسفالت‌ها کردن مسیر؛
- ۱۰- تجهیز مراکز بهداشتی و درمانی در راستای کاهش مراجعه ساکنان نواحی روستایی؛
- ۱۱- فراهم کردن شرایط جهت حضور پزشک متخصص درخانه‌های بهداشت روستا و در مراکز درمانی شهرستان
- ۱۲- تجهیز کتابخانه‌ها و احداث مراکز کوچک کتابخوانی در نقاط روستایی؛
- ۱۳- بارگذاری خدمات ویژه در شهرهای کوچک جهت جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرهای بزرگ و تغییرمسیرهای مهاجرتی به سمت شهرهای کوچک؛

منابع و مأخذ

۱. ابراهیم زاده، عیسی، طبیعی، نجمه و شفیعی، یوسف (۱۳۹۱) تحلیلی کارکردی از نقش اقتصادی شهرهای کوچک در توسعه روستایی مطالعه موردی: زاهدشهر در بخش شیب کوه فسا، مجله جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، سال ۲۳، پیاپی ۴، شماره ۱، بهار، صفحه ۱۷۲-۱۵۱
۲. ایران‌دوست، کیومرث. امین امینی (۱۳۹۰) ارزیابی چالش‌های مدیریت شهرهای کوچک اندام از دی، گروه‌های دی نفوذ، فصلنامه مطالعات شهری، شماره ۱، صفحه ۹۱-۱۰۸

دوره ۵، شماره ۱، شماره پیاپی ۱۵، بهار ۱۴۰۳

۳. ایرانی هریس، صباد، مجیدی، مهدی و خیرالهی، حیدر (۱۳۹۹) "نقش شهرهای کوچک در سازمان فضایی و توسعه منطقه‌ای (مورد مطالعه: استان آذربایجان شرقی)" فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی، سال اول، شماره ۱، پیاپی ۱ بهار، صفحه ۵۸-۳۵
۴. بازوندی، فرشاد؛ شهبازی، مهرداد (۱۳۹۳) نقش سرزندگی در ایجاد تصویر ذهنی شهروندان و میزان بهره‌گیری از فضای شهری (مطالعه موردی: پیاده راه خیابان سپهسالار تهران) دو فصلنامه پژوهش‌های منظر شهر، دوره ۱، شماره ۱، صفحه ۴۳-۳۳
۵. بهسا، عبدالله، زرآبادی، سعیده، زهراسادات، (۱۳۹۶)، بررسی تعادل بخشی و توسعه منطقه‌ای در ایران با تاکید بر شهرهای کوچک، کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی ایران معاصر، تهران، دانشگاه اسوه، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
۶. حبیب، فرخ (۱۳۸۷) سلسله مراتب شهری، مجله اطلاعات سیاسی-اقتصادی، شماره ۳۸،
۷. رضوانی، محمدرضا (۱۳۸۶) نقش و عملکرد شهرهای کوچک در توسعه روستایی با استفاده از روش تحلیل شبکه، مورد: دهستان رونیز شهرستان استهبان، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۶۱، پاییز
۸. رضوانی، علی اصغر، (۱۳۸۶) رابطه‌ی شهر و روستا، چاپ اول، تهران، نشر ماکان
۹. ریاحی، وحید و نوری، آذر، (۱۳۹۳)، تنوع بخشی فعالیت‌های اقتصادی و پایداری روستاها مورد: شهرستان خرمدره، اقتصاد فضا و توسعه روستایی، شماره ۳، سال ۱۰، صفحه ۱۲۸-۱۱۳
۱۰. رئیس، محمد کریم، حافظ رضا زاده، معصومه و کریمیان بستان، مریم (۱۳۹۹) نقش کارکردی شهرهای کوچک در توسعه شاخص‌های پایداری شهرهای حوزه نفوذ (مطالعه موردی: شهرستان نیکشهر)، فصلنامه علمی پژوهشی-جغرافیا (برنامه ریزی منطقه‌ای) سال دهم، شماره ۴، پاییز، صفحه ۶۵۷-۶۲۶
۱۱. زیاری، کرامت اله و تقی اقدام، جعفر (۱۳۸۷) عملکرد شهر میانی خوی در توسعه فضایی استان آذربایجان غربی، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۶۳، صفحه ۲۸-۱۵
۱۲. سرایی، محمدحسین و اسکندری ثانی، محمد (۱۳۸۶) تبدیل روستاهای بزرگ به شهرهای کوچک و نقش آن در تعادل بخشی ناحیه‌ای نمونه موردی: ریوش شهرستان کاشمر، فصلنامه جغرافیا و توسعه، شماره ۱۰، صفحه ۱۸۲-۱۶۵
۱۳. شکری فیروزجاه، پری، صید بیگی، صادق، کیانزاد، زهرا و رسولی، سید حسن (۱۳۹۹) تحلیل فضایی شهرهای کوچک شهرستان بابل بر اساس شاخص‌های زیست‌پذیری شهری، دو فصلنامه جغرافیای اجتماعی شهری، شماره ۸، صفحه ۱۱۳-۱۲۷
۱۴. شکویی، حسین (۱۳۷۳) دیدگاه‌های نو در جغرافیای شهری چاپ اول، تهران: انتشارات سمت
۱۵. شکویی، حسین (۱۳۸۵) دیدگاه‌های نو در جغرافیای شهری، تهران: چاپ چهارم، تهران: انتشارات سمت
۱۶. صدر موسوی، میرشار و طالب زاده، میرحیدر (۱۳۸۵) نقش شهرهای کوچک در توسعه فضایی استان آذربایجان غربی (شهر ماکو)، مجله علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز، شماره ۲۱، تابستان

۱۷. عباسی، حامد، شاکرمی، کیان، چهاره راهی، مسعود و رومیانی، احمد (۱۴۰۰) ارزیابی نقش شهرها در توسعه پایدار روستاهای پیراشهری با رویکرد سناریونویسی مطالعه موردی: شهر خرم‌آباد و روستاهای پیرامون، جغرافیا و توسعه، شماره ۶۵، زمستان، صفحه ۱۲۶-۹۹

۱۸. عزیززی، زهرا و شمس، مجید (۱۴۰۰) بررسی نقش شهرهای کوچک در تعادل بخشی جمعیت استان کرمانشاه (مطالعه موردی: شهرسرپل ذهاب)، فصلنامه علمی پژوهشی - برنامه ریزی شهری، شماره ۴، سال ۱۲، تابستان، صفحه ۵۴-۳۷

۱۹. علیزاده، کتایون؛ جعفری، حمید و حریری مقدم، فرنوش (۱۳۹۶) بررسی رابطه مکانی- فضایی مادر شهر مشهد و دهستان فریمان، مجله علوم جغرافیایی، شماره ۲۷، پاییز و زمستان

۲۰. فرهودی، رحمتا...، محمد تقی، رهنمایی و تیموری، ایرج. (۱۳۹۰). «سنجش توسعه پایدار محله‌های شهری با استفاده از منطق‌فازی و سیستم اطلاعات جغرافیایی، مطالعه موردی: منطقه ۱۷ شهرداری تهران، پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، شماره ۴۳، پیاپی ۷۷، صفحه ۸۹-۱۱۰.

۲۱. فنی، زهره (۱۳۸۸) تحلیلی نظری بر نقش کانون‌های کوچک شهری در توسعه منطقه ای، مجموعه مقالات همایش پژوهش‌ها و قابلیت‌های علم جغرافیا در عرصه سازندگی، تهران، موسسه جغرافیای دانشگاه تهران

۲۲. کریمی، سرگل و توکلی‌نیا، جمیله. (۱۳۸۸). «جایگاه توسعه در مقیاس خرد و محله‌ای در توسعه پایدار شهری، نمونه موردی: محله اوین، فصلنامه پژوهشی جغرافیای انسانی، شماره ۱، سال ۳، صفحه ۸۱-۹۲.

۲۳. لطفی، صدیقه و خادمی، عادل (۱۳۸۹) لزوم اهمیت بخشی شهرهای کوچک در فرایند توسعه مطالعه موردی: شهر زیرآب، مجموعه مقالات همایش طرح مسائل اجتماعی استان مازندران، صفحه ۵۲۷-۵۱۱

۲۴. مرصوصی، نفیسه. (۱۳۸۳). توسعه یافتگی و عدالت اجتماعی شهر تهران، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، شماره ۱۴، سال ۴، صفحه ۱۹-۳۱.

۲۵. ملکی، سعید، مصطفی و عبیات، مرتضی، ۱۳۹۶، شناسایی مکان‌های بهینه دفن بهداشتی پسماند روستایی با تلفیق روش‌های AHP و DRATIC در محیط GIS (مطالعه موردی: بخش شاوور، شهرستان شوش)، پژوهش و برنامه ریزی روستایی، شماره ۱۹، سال ۶، پاییز، صفحه ۱۰۳-۸۱

۲۶. میکائیکی، جواد، سادات پیراهش، نیره و وفائی فرد، مهدی (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان "شهرهای کوچک و توسعه پایدار سکونتگاه‌های پیرامونی مورد: شهرخوسف، مجله توسعه فضاهای پیراشهری سال اول، شماره اول، بهار و تابستان، صفحه ۲۸-۱.

27. Akkoyunlu, s (2015). The potential of rural-urban linkages for, Sustainable development and trade International Journal of Sustainable Development & World Policy, 4(2):20-40.

۲۸. Borean, I. (2009) Introduction to urban planning, London

29. Breidli, A. (2009) "Culture, Indigenous Knowledge Systems and Sustainable Development: A Critical View of Education in an African Context." International Journal of Educational Development 29(2): 140-148

- 30.Colantonio, Andrea (2008a). "Traditional and Emerging Prospects in Social Sustainability." *Measuring Social Sustainability: Best Practice from Urban Renewal in the EU 2008/02: EIBURS Working Paper Series*.
- 31.Dadvarkhani, F. Rezvani, M.R Imeni Gheshlagh, S. Bouzarjomhari, Kh, (2011). Analysis of the role of tourism in the development of entrepreneurial characteristics and entrepreneurial orientation among rural youths (Case study: Kandovan and Askandan village, Skoo County). *Human Geography Research* 78-169. (In Persian)
- 32.Hedberg, C., & Do Carmo, R. M. (2012). Translocal ruralism: Mobility and connectivity in European rural spaces. In *Translocal ruralism* (PP.1-9). Springer, Dordrecht
- 33.Kaya, H. S. and V. DÖKMECİ. (2017): ITU A|Z . ol 14 No 2. 131-141
- 34.Kwiatek-Sołtys, A. (2011). Small towns in Poland-barriers and factors of growth. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 19, p 363-370
- 35.METRIX Institute of European metropolitan regions and areas; metropol region hamburg; (2008), urban-rural relationships in metropolitan areas of influence, report
- 36.Owusu, George(2005); *The Role of district capitals in regional development: linking small towns, rural-urban linkage and decentralization in Ghana*; PhD. thesis; Department of Geography Norwegian University of Science and Technology.
- 37.Saeedi, Abbas (1998), *Sustainable Development and Rural Development Instability*, Quarterly Journal of Islamic Revolution Housing Foundation, Year 2, No 34. (In Persian)
- 38.Swyngedouw, E (2004). Globalisation or 'glocalisation'? Networks, territories and rescaling. *Cambridge review of international affairs*, 17(1), 25-48.
- United Nations. (2009): *The Millennium Development Goals Report 2009*. New York: ۳۹.
- United Nations.
- Winston, N(2010). *Regeneration for sustainable communities? Barriers to implementing sustainable housing in urban areas*. *Sustainable Development*, 18(6), 319-330
- 40.Yıldız, S., Yılmaz, M., Kıvrak, S. & Gultekin, B. A. (2016), *Neighborhood Sustainability Assessment Tools and a Comparative Analysis of Five Different Assessment Tools, Plan* lama, 26(2): 93–100
- 41.Zheng, H. W., Shen, Q. G., Song Y., Sun B. & Hong, J. (2016), *Neighborhood sustainability in urban renewal: An assessment framework*, *Urban Analytics and City Science*, 44(5): 903-924

